

Lect. univ. dr. Florian BICHR¹

PĂRINTELE STĂNILOAE ȘI SECURITATEA: „NU VREAU SĂ FAC RĂU LA NIMENI”

Dacă Nicolae Iorga este prin definiție cel mai mare istoric al românilor, părintele Dumitru Stăniloae este cel mai mare teolog al tuturor timpurilor. Că nimeni nu poate indica la rezezeală vreun titlu al lui Iorga sau o lucrare a lui Stăniloae este deja o altă problemă. Pe bună dreptate eseistul creștin Răzvan Codrescu scria despre Dumitru Stăniloae că „ne lăudăm curent cu el, îl cităm cu voluptate (adesea stâlcindu-i numele: *Stăniloae* – cum, din păcate, figurează și pe crucea de la Cernica², suntem gata chiar să-l supralicităm provincial („cel mai mare teolog al tuturor timpurilor”!), dar rodim prea puțin în duhul lui și suntem încă departe de a-i valorifica pe deplin modelul și moștenirea!”³.

Din apolitic, legionar

Este iluzoriu să încercăm în acest succint studiu să încastrăm o viață de om și o muncă gigantică, academică. Cel mai bine a făcut-o până în prezent tânărul Florin Duțu⁴. Dar câteva repere care ne privesc trebuie trasate.

Dumitru Stăniloae (n. 16 noiembrie 1903, Vlădeni, Comitatul Brașov-d. 5 octombrie 1993, București) a fost un preot, teolog, profesor universitar, dogmatist, traducător, scriitor și ziarist român. Este considerat unul dintre autoritățile proeminente ale teologiei europene din secolul XX și cel mai mare teolog român. A lucrat vreme de 45 de ani la traducerea lucrării „Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii” (în douăsprezece volume). Membru titular al Academiei Române (1991).

Cumpăna vieții apare pe 5 septembrie 1958, când odată cu noul val de arestări, este reținut de Securitate alături de membrii mișcării „Rugul Aprins”, din care nu făcea parte, dar la ale cărei întâlniri participa. În 1959 este dus la penitenciarul Aiud, unde este ținut luni întregi în regim de izolare. Este eliberat în 1963.

După cum nota George Enache Dumitru Stăniloae a fost acuzat de infracțiunea prevăzută și pedepsită de art. 209, pct. 2, lit. B, alin. ultim, C.P. (uneltire contra ordinii sociale), sublinindu-se în actul de acuzare că a dus o intensă activitate legionară prin contribuțiile la revista „Gândirea” și participarea la întâlnirile „Rugului Aprins”. Totul este o forțare evidentă, dar care s-a căutat să fie subliniată cu orice preț. Pe fișa personală din dosarul de penitenciar se poate vedea cum inițial s-a scris la rubrica „apartenență politică”: APOLITIC, pentru ca apoi să se revină și să se scrie LEGIONAR. Iată ce se spune în concluziile de învinuire din 26 septembrie 1958: „După 23 august 1944, unele din aceste elemente legionare, pentru a-și ascunde trecutul lor, au intrat în mănăstiri, unde s-au călugărit și de unde au desfășurat activitate contrarevoluționară. Aceste elemente dușmănoase, abuzând de faptul că în

Preotul Dumitru Stăniloae

R.P.R. cultele sunt libere conform Constituției și celorlalte legi care reglementează aceasta, sub masca unor «întruniri religioase» desfășurau o intensă activitate legionară organizată în secret, de îndoctrinare și pregătire din punct de vedere legionar a unor tineri, în special din rândul celor care studiau la institute de învățământ superior”.

Legenda infiltrării cu legionari a Bisericii Ortodoxe, lansată de Securitate, are din păcate și azi „admiratori” fanatici. Nu era decât un pretext pentru ca sute, mii de oameni să poată fi condamnați mai lesne și să poată fi lovită biserica în instituțiile ei cele mai importante. Decretul 410 care a dat o lovitură gravă vieții monahale de la noi prin scoaterea din mănăstiri a mii de călugări, arestarea a sute de preoți, toate s-au bazat pe acest șubred „argument”⁵.

Prin sentința nr. 125 din 8 noiembrie 1958 părintele Stăniloae a fost condamnat la 5 ani muncă silnică și 5 ani degradare civică. A fost închis la Aiud, în 20 octombrie 1960 a fost transferat la Jilava și din nou la Aiud în martie 1962. De aici, el a fost eliberat în data de 15 ianuarie 1963, în urma Decretului de grațiere nr. 5/1963, fiind reintegrat în rândul profesorilor de la Institutul Teologic.

„Este un element mistic și cu concepții ostile”

Dincolo de eticheta de legionar, părintele s-a văzut

acuzat – mai ales postmortem – de acuzația de colaborator al Securității. Și această acuzație este falsă așa cum vom demonstra apelând chiar la sursă – la Dosarul de Rețea al părintelui Dumitru Stăniloae⁶.

MINISTERUL DE INTERNE

STRICT SECRET

Direcția I-a

Exemplar unic

141/IH/07.11.1972

NOTĂ-RAPORT

cu propuneri de excludere din rețeaua informativă a informatorului „VĂLEANU ION”

„VĂLEANU ION”, cu numele real STĂNILOAE DUMITRU, în vârstă de 69 ani, profesor la Institutul teologic ortodox din București, a fost recrutat informator în anul 1963, după cea a ieșit din detenție, unde a executat o condamnare de 5 ani, pentru activitate ostilă în grupul denumit „Rugul Aprins”.

Pe parcursul colaborării cu organele noastre, a fost dirijat pe lângă unele elemente din anturajul său, cunoscute cu antecedente politice și penale, despre care a furnizat foarte puține informații, majoritatea de suprafață.

De multe ori a refuzat să vină la întâlniri, motivând că este bolnav, ceea ce nu corespundea întotdeauna realității.

Pentru a-i corecta poziția, în anul 1971 am purtat o discuție cu el, la care a luat parte și șeful biroului. Cu acest prilej am făcut referiri și la aportul slab adus la colaborare, însă a relatat că nu a avut probleme care să prezinte interes pentru organele noastre.

Cu ocazia altor întâlniri, i s-a cerut să ne prezinte informații despre anumite elemente cunoscute cu manifestări ostile, însă a declarat deschis că „nu vrea să facă rău la nimeni”.

Pentru a-i cunoaște mai bine poziția față de organele noastre, în cursul acestui an i-am cerut un material despre activitatea numitului „STAMATE CORNEL” în fosta organizație legionară și concepțiile sale politice prezente. Deși îl cunoaște bine pe acesta, atât din perioada când era la Sibiu și apoi în București, ne-a prezentat o notă scurtă cu aspecte generale, lipsite de importanță, motivând „nu-și mai reaminteste de activitatea lui din trecut”.

Cu ocazia plecărilor în exterior, „VĂLEANU ION” a primit sarcini și din partea organelor noastre.

De reținut este faptul că aproape în toate ocaziile nu a respectat instructajele făcute, continuând să ne prezinte aspect generale, care se referă la probleme cultice, identice cu cele care le dă și la departamentul Cultelor.

„VĂLEANU ION” este lucrat prin dosar de urmărire informativă, întrucât a fost semnalat că după eliminarea din detenție, a început să elogieze organizația legionară.

Nu a reieșit până în prezent să-și manifeste în vreun fel poziția față de organizația legionară, însă din materiale verificate se desprinde concluzia că este un element mistic și cu concepții ostile.

Față de anumite persoane, în special de la locul de muncă, pozează într-un element „patriot”, dar în cercul intim își exteriorizează poziția dușmănoasă față de orânduirea socialistă

din țara noastră și comunismului în general.

Astfel, într-o discuție purtată la domiciliul său cu numitul PITUT GHEORGHE, membru al Uniunii Scriitorilor, „VĂLEANU ION” a făcut aprecieri tendențioase la adresa politicii economice, considerând că măsurile luate pentru colectivizarea agriculturii și îmbunătățirea condițiilor de viață ale țăranilor, au dus la ruina satelor. „Era bine – afirmă el – ca țăranii să fi fost lăsați liberi, să existe sistemul liberei concurențe... înainte în satul meu erau 3.000 de vite, dar acum este o paragină peste tot, conchizând că acesta este sfârșitul națiunii noastre”.

Referindu-se la politica externă a țării noastre, a spus: „... Partidul și comitetul ăsta Central n-au nicio demnitate... din cauza politicii țării noastre, nu am primit nici clauza națiunii favorizate și cu toate greutățile care le avem, dăm în Vietnam și acum urmează să dăm și în Africa 20 milioane dolari.

În altă discuție purtată cu preotul MIHU IOAN din Sibiu, după ce comentează dușmănos unele măsuri privind dezvoltarea economică a țării noastre, aduc insulte grave la adresa conducerii superioare de partid și de stat.

Menționăm că despre persoanele din cercul său intim, cunoscute cu manifestări, nu ne-a spus nimic.

Față de cele raportate

PROPUNEM:

Să se aprobe excluderea din rețeaua informativă a numelui „VĂLEANU ION”.

Întrucât este foarte bine apreciat de conducerea Patriarhiei, care, îi va acorda în continuare posibilitatea de a merge peste graniță, vom menține legătura cu el, pentru dezinformare și ținere sub influență.

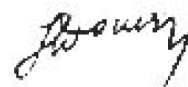
ȘEFUL BIROULUI

Lt. Colonel

Marin Ion

Maior

Ionescu H.

Nesincer în cadrul colaborării

Iar scoaterea din punct de vedere birocratic din Rețeaua de informatori ai Securității a avut loc un an mai târziu pe 13 decembrie 1973. Iată nota:

132/B.GR. 10.XII.1973

STRICT SECRET

Se aproba

13.XII.73

RAPORT

Cu propuneri de încetare a legăturii cu informatorul „VĂLEANU ION”

Informatorul „VĂLEANU ION” a fost primit de la Dir. la odată cu directorul INSTITUTUL TEOLOGIC unde el era profesor.

În prezent sus-numitul are vârsta de 70 ani și a fost pensionat.

Nu a fost predate fizic întrucât nu a mai venit la întâlnire pe motiv că este bolnav.

Din datele pe care le posedăm rezultă că „VĂLEANU ION” a fost nesincer în cadrul colaborării cu organele noastre, având chiar atitudine ostilă fapt pentru care este lucrat prin D.U.I.

Întrucât inform. „VĂLEANU ION” nu ne mai este util propunem a se aproba încetarea legăturii și clasarea dos. său personal la C.I.D.

De acord

Alte cuvinte cred că sunt de prisos, corul denigratorilor fiind absolut penibil și utilizând vechiul concept al propagandei negre: „las’ că știm noi!”

PRIEST STĂNILAOE AND THE SECURITY SERVICE: „I DON’T WANT TO HARM ANYONE”

The study presents information about Dumitru Stăniloae, Romanian priest, theolog, professor, docmatist, translator, writer and journalist. There are dates regarding his career and his liaison with Security Service. The argumentation is sustained by archive documents.

Keywords: Dumitru Stăniloae, Security Service, Văleanu Ion, Orthodox Church, collaborator

NOTE

1 Membru al Colegiului Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, cadru didactic titular Universitatea de Stat din Pitești.

2 Gânditorul ortodox și-a semnat lucrările dar și documentele personale cu Stăniloae, nu Stăniloae! Însăși crucea mormântului său este o împietate!

„Părintele – din prima tinerețe și până la moarte – și-a semnat toate cărțile **Stăniloae** și ca atare este înregistrat peste tot (și în *Enciclopedia Ortodoxiei românești*, și în *Dicționarul teologilor români*, și în toate sursele oficiale, fie ele laice sau bisericești). Or, când un nume de asemenea presanță s-a impus astfel, nu-l mai poți reimpune tu sub o altă

formă conștiinței publice, oricine ai fi – familie chiar – și orice rațiuni ai invoca!” (nota la care achiesăm îi aparține lui Răzvan Codrescu).

3 Răzvan Codrescu, *Toamna Patriarhului*, 14 noiembrie 2013, <http://razvan-codrescu.blogspot.ro/2013/11/anul-staniloae-toamna-patriarhului.html>

4 Florin Duțu, *Viața Părintelui Dumitru Stăniloae 1903-1993*, București, Editura Floare Albă de Colț, 2015.

5 George Enache, *Arestarea și condamnarea lui Dumitru Stăniloae*, Revista „Rost”, nr. 9 din noiembrie 2003.

6 Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Securității, dosar R nr. crt. 254359, cota SRI 106895.